

Péterfy Tamás.

Rákoscaba—Ujtelep.

A *Bocskay*-ut 6. számú villája felé kopott felleg-hajtós, vásott bakancsu öreg ur iparkodik.

„Csendes a Rákos . . .“

Csak a szél sivit néha. Beleakaszódik a siető öreg ur *Péterfy Tamás* bátyánk tépett pelerinjébe, a villa előtti sugár jegenyék hajlós ágaiba s szomoru nótákat dudol a füleibe.

Szomoru nótákat, szomoru este.

Mert „ . . . nem füstöl a kémény“, pedig haj! a kis góbék: *Csaba, Géza, Gyöngyvér, Piroska, Szabolcs* úgy szeretnének vidáman pattogó tüz köré telepedni és úgy szeretnék, ha minden nap kerülhetne kenyér az asztalukra! . . .

Szomoru nótákat dudol a fagyos téli szél. Nem füstöl a kémény, üres a kamra, a szegényes kis lakásra ijesztő *Gond* nehezül.

Talán senkinek sem jutott hasonló mostoha sors osztályrészüil, a küzdelmekből, nélkülözésből talán még senki sem vette úgy ki a részét, mint *Péterfy Tamás*.

Pedig 33 esztendei nemzetnevelő, reményt ébresztő, hitet adó munka után nem ezt a sorsot érdemelte.

Mint az „*Országos Magyar Gazdasági Egyesület*“ nyugalmazott tisztviselője, havi 300 K nyugdíjából s a tárcsa novelláiért kapott fillérekből tengeti életét.

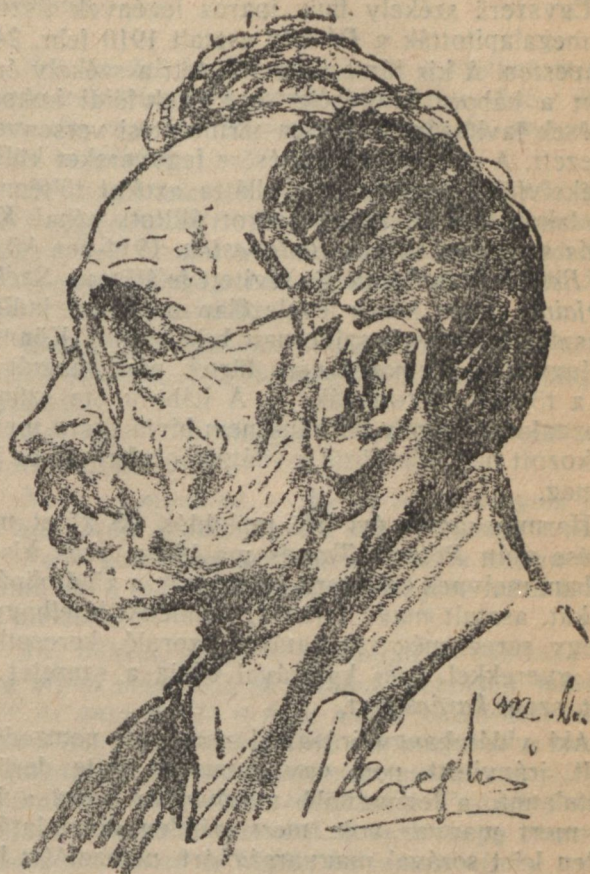
Péterfy Tamás a maga erejéből ért föl a *Parnasszusra* s hogy nem lett agyonreklamirozott, felkapott író, csupán csak annak köszönhetette, hogy mindig kitarzott azon az uton, melyen elindult s mert megmaradt magyarnak, székelynek.

Pályája talán a legküzdelmesebb valamennyi magyar írói pálya között:

„Földhözragadt szegény földmives családból született *Nagyajtán* (Háromszék m.) 1871-ben. Tizenkét gyermek közül a szülők a legnagyobbat *Gidát* taníttatták. *Tamást*, a hatodik gyereket iparosnak szánták és 12 éves korában boltos inasnak adták *Baróthra*. Szülőfalujában járt 5 elemi osztályt, mint inas végezte *Baróthon* a gazdasági felső népiskola 3 osztályát. Mint segéd volt *Parajdon, Fogarason*, hol németül és oláhuul tanult. Majd *Székelykeresztúr, Sepsiszentgyörgy, Torda, Marosujvár* és *Marosvásárhely* voltak állomásai. Közben nyáron át utazott, bejárta *Erdélyt*. 1899 év tavaszán a marosvásárhelyi intelligencia mint írói fölsegítette a kereskedelmi és iparkamarai hivatalba. Még ez év júniusában *Pestre* jött és mesék, tárcák írásával kereste kenyerét; a *Haller Luiza* grófnőtől (Fehéregyháza) kapott segílyt szegény szüleinek küldte, kik akkor tönkre jutottak és azóta is segílyezte őket. *Budapest*en egy évig mint kisegítő bejárta az *Országos Magyar Gazdasági Egyesület* szaklapjához, a „*Köztelek*“-hez, ahol egy év után állandó alkalmazott, majd gyakornok, belmunkatárs és főmunkatárs lett, az egyesületnek pedig rendszersített tisztviselője.

Közgazdasági munkáiért a *Magyar Gazdaszövetség* (1904) elismerő oklevéllel tüntette ki. Az erdélyi 6 évi kőborlás alatt a székelyek, oláhok és cigányok között alapos néprajzi ismereteket szerzett; nász alkalmakkor rigmusmondó vőfély volt és mint híres jó táncost ismerték.“

Ennyit mond *Szimyei József* *Péterfy*ről „*Magyar írók élete és munkái*“ című művében.

A halál csak választás, mert a föld
— fűző ember és az ember — egy magga
föld darabja..

Péterfy Tamás

(Pérey Imre rajza.)

1904-ben költözött *Rákoscabára*, nősült meg és azóta ott lakik.

Harminchárom évi írói munkálkodásának fő sajátága, — előttünk érdeme — hogy bár 25 éve tartózkodik a fővárosban, még egyetlen egyszer sem vette tárgyát a főváros életéből, megmaradt mindig egyszerű, tiszta faji érzést ápoló konzervatív nationalistának, székelynek.

Eredeti székely regényeivel — *Fenyővály Ibolyka, Kisszékely pusztulása, Közös sors, Gyáskirály, Szegény Bardócné, Mi a legdrágább? Harcba a szabadságért, Hogy lett a székelyből góbé? Fekete könyv* stb., stb. — költeményeivel, nép- és gyerekmeséivel, legendáival, kacagtató históriáival, tárcáival kedves ismerőse lett mindnyájunknak. Ha vissza gondolunk elmúlt éveinkre, életünk minden szakában rábukkunk *Péterfy* alakjaira.

Mint gazdasági író, szintén értékes működést fejtett ki. Fő jellemzője a *szakhumor*. Szaklapjainkban mint tárcáiró dolgozott. Sokszor éles, de mindig személyeskedéstől mentes szakcikkei találó vágást mértek szakfériainkra. Gazdasági tárcáit országsszerte kedvelték és mulattak csipős humorán, mellyel a szak tudósok hibáit találóan ostorozta.

Szociális és szövetkezeti tárcái huszonhárom év előtt uttörők voltak. Számuk megközelíti a másfélszázat. Egy gyűjteményük „*Kéz a kézben*“ címen a *Franklin Társulat* kiadásában jelent meg.

A szaklapokban megjelent összes cikkeinek száma meghaladja az ezret. 1889 óta napjainkig a szak-

és vidéki lapokkal együtt több mint 100 lapnál dolgozott.

Egyszerű székely fiúk, iparos legények tiszteletére megalapították a *Péterfy* asztalt 1910 febr. 24-én Budapesten. A kis társaság sokat tett a székely érdekekért a háború kitöréséig. A székelyföldi kukorica termékek javítására kukorica termesztési versenyeket rendezett. A céllövés fejlesztésére fegyvereket küldött a székelyföldi iskoláknak s ellátta azokat tölténnyel. Közadakozásból márványszobrot állított néhai *Köllő Miklós* szobrász sírjára Budapesten. 1914-ben közénajtai *Benkő József* emlékéért segített felállítani. *Székely nagyjaink* címen képes levelezőlap sorozatot indított. Az asztal szabályait szigorúan betartották. Könnyelmű, ingvenélő elemeket nem türtek meg maguk között a törekvő néterfisták. — A háború óta szünetel a mozgalom. *Péterfy* bátvánk nem hívta össze megfigyelt fiait, kik közül a világháborúban 22-en haltak meg.

Harminchárom évi írói működés, 25 kötet megjelenése után *Péterfy Tamás* ma hideg, szűk kis lakásában, melynek egyszerű butorzatát, a zöldtulipános ágyakat, asztalt maga faragta, mindenkitől elhagyatva, egy sereg még taníttatásra szoruló, keresetkénytelen gyerekekkel, üres kamrával várja a szeretet ünnepeit, szent *karácsonyt*.

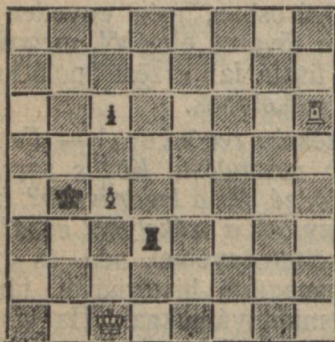
Aki vidámhangu írásaival nem egy nemzedéket nevelt, irányított, nem egy napunkat tette derűssé, gondtalanná, a legnagyobb nyomorban tekint a jövő felé, mert magvár volt, mert minden gondolatával, minden leírt sorával magvarságáért, nemzetéért küzdött, s mert Magyarországon husz év óta dekadens zsidó irodalompolitika mellőzött, vert meg minden magyar szívverésű tehetséget.

Szöke Sándor.

SAKK.

Rovatvezető: **Rácz László.**

6. sz. végjáték.
H. Rinek.

Világos nyer.

6. sz. játszma. 1919.

vil.: **Aljechin**, söt.: **Löwentisch.**

1. d4 e5 2. d5 Hf6 3. Hc3 d6 4. e4 g6 5. f4: Hd7 6. Hf3 a6. (Ebben a megnyitásban söt. rosszabbul áll. 6. . Fg7 nem lett volna jó 7. e5 de5 8. f×e5 9. e6 és 10. Fb5+ miatt.) 7. e5 d×e5 8. f×e5 Hg4 9. e6 Hde5 (jobb volt 9. . fe 10. de Hb6 11. Hg5) 10. Ff4 Hf3+ 11. gf3! (A legjobb! V×f3-ra 11. . fe6 12. Vg4 e5 13. Vg3 ef4 14. Vf4 Fg7 jön) 11. . Hf6 12. Fc4 f×e6 13. a×e6 Vb6 (V×d1 nem jó, mert B×d1 után söt. Hb5-öt nem védheti) 14. Ve2 V×62 15. Hb5!! (Bevezető lépése az Andersen kombinációnak) 15. . V×a1+ (15. . ab-re 16. F×b5+ Kd8 17. Bd1+Fd7 18. 00) 16. Kf2 V×h1 17. Hc7+Kd8 18. Vd2+Fd7 19. ed7 söt. feladta, mert Hd7-re Fe6 s a matt védhetetlen.

Dani bá hezzaszólásai.

A temérdek hópili lebegni kezdett a levegőbe s egy szempiccre úgy bélepte a tájékat, mindha bémeszelték volna. Estefelé vót mán az üdö s innap szombatja vót, hát gondótam, átal nezek a tanyittóurékní. Innya vittem a bornyunak, a tehent es elláttam kóstal s átal eregeltem. Ráki mán ott vót, messzüröl hallottam a szavajárását. Karácsonfát öltöztettek a tanyittóniasszonnyal s úgy belé vótak melegedve az értekezetbe, hogy eszre sem vettek, mikor bédöccentem.

A tanyittóniasszon eppeg egy aranycsidmát rakott teli bombóccal s csukoládéval, Ráki pediglen a facsaros gyertyacskákkal bizgelődött s ojan recsegősön kerepelt közbe, mind egy cserkabala. Higyje meg istálom — aszongya — ez az én Danim nem vóna ojan bolondféle fuzsitus, ha leszoknék az innyavalóról. De hát azétt neki es igaza lehet istálom, met abiza mi a sujt csinájjon, ha megkeványa a bessörésze. Sze nekem es ojan a természetem, hogy hát megkeványa a jócskát ecer máccor, sosztán ha mán ugy van velle az ember, hát addig nyeskétel, ide-oda amíg vaj erre, vaj arra, de valamerre méges csak kilikad a bessörészeivel.

De higyje meg istálom, azzétt méges csak nagy vétek, hogy furt a korcsomát büzlegeli ez az én emberem.

Aszongya, hogy a gyufa mián menyen oda, met az asztalra furt ki van téve a büdösköves gyufa s ha ott kapja bé az innyavalót, a gyufa nem kerül köcséségbe. Bezzeg ozt nem számicsca, hogy egy-két piculája örökké ott marad az innyavalóétt.

Hinnye — mondom — netené! Eisze tésem számítád, hogy én es itt vónék. Jestét adjon Isten! (Evel ugy belérekedt a szólam Rákiba, mindha bédugták vóna valamivel.)

— Aggyon Isten Dani bá — aszongya a tanyittóniasszon. — hát kijed hogy jöve bé, hogy eszre se vettük? Tám gumit veretett a csidmájára?

Vaj sujt — mondom — sze még arra sem telik, hogy megóperáltassam a nyelvit ennek az én asszonyomnak. Pedig ha jól hallám, reja férne.

Nono — aszongya a tanyittóniasszon — ne legyen kijed ojan méregtutuj, sze csak az igazat mondá Rákisné. Huzodjanaksza fere kijetek, ide az éveges szobába s várjanak egy kicsiddég, amíg elékerittem a legénkéket. Oztán mikor a küsső házbá köhintek egyet; akkor beléfu Rákisné a kürtöcskébe, de ugy, hogy ojan legyen, mindha az angyal futta vóna s arra osztán bėjövünk. Hát csak ügyelgessenek a köhintésre s hagyjanak békit a hergelődésnek. Ugy es leve istálom. A tanyittóniasszon meggyujtogatta a facsaratos gyertyacskákat, a csukoládés csidmát s a kicsi kászárnyát beállította a fenyőfa tövibe, az ón katonacsakát sorjába szedegette s aval kiment a nagy házból.

No Ráki, — mondom — hát kucorodj fere izibe aval a trombitával, met ha megtalálnák tudni az urficskájék, hogy te vótál az angyal, még ha nem egyéb, tifuszba esnének a jeccségtől.

Erigyí, erigyí, — aszongya — ne csufolkodj annyit, sze tés es vagy ojan vén, mind én. Hogy el es töt az üdö lelkem Dani. Mán a huszadik karácsont töccsük együtt örömmel s békességgel, hálá a jó Istennek. Hinnye, mindha köhintett vóna a tanyittóniasszon? — Aval beléfutt a trombitába s ojan fájintosan szólott, hogyha nem láttam vóna, még én es elhíttém vóna, hogy angyal fujja!

Eccer csak csiforogni kezd az ajtó s bábátorkodik rajta elől a négy urficska s utámnik a tanyittó ur s a tanyittóniasszon. A tanyittóurék nezek az urficskákat s a szemik könyvedzett, az urfjék nezték a ka-